

ВІДГУК
офіційного опонента по дисертаційній роботі
Фролової Наталії Львівни на тему:
«Державне регулювання малого та середнього підприємництва:
інституціонально-інфраструктурний аспект», яка подана до захисту в
спеціалізовану вчену раду Д 64.820.05 Українського державного університету
залізничного транспорту на здобуття наукового ступеня кандидата
економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління
національним господарством

1. Актуальність теми дисертації,
її зв'язок з галузевими та державними науковими програмами

Сьогодні мале та середнє підприємництво відіграє важливу роль у забезпеченні макроекономічної стабільності та динамічного зростання країни. Значущість малих та середніх підприємств в активізації процесів соціально-економічного розвитку країни зумовлена їх участю у вирішенні соціальних проблем, формуванні середнього класу і покращенні рівня життя населення, стимулюванні процесів інноваційного розвитку і підвищенні рівня конкурентоспроможності національної економіки.

Однак, останніми роками інституційне середовище, в якому функціонують суб'єкти малого та середнього підприємництва України, зазнає постійних і в більшості випадках не очікуваних змін. Трансформаційні процеси в системі нормативно-правового забезпечення розвитку суб'єктів малого і середнього підприємництва, неврегульованість владних повноважень регуляторних інституцій і дублювання функцій у системі управління суб'єктами цієї сфери, низький рівень дієвості інституцій їх державної підтримки здійснюють негативний вплив на розвиток малого та середнього підприємництва і підвищують ризикованість ведення підприємницької діяльності в країні.

З огляду на вищесказане виникає потреба в удосконаленні процесів державного регулювання малого і середнього підприємництва з метою створення сприятливих умов для сталого розвитку суб'єктів цієї сфери і зниження рівня невизначеності інституційного середовища їх діяльності.

Це підтверджує актуальність дисертаційного дослідження Фролової Н.Л., яке присвячено удосконаленню теоретико-методологічних положень, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо державного регулювання

малого та середнього підприємництва як базису економічного зростання України. Дисертація містить низку конструктивних пропозицій щодо покращення державного регулювання суб'єктів малого та середнього підприємництва в країні на основі розроблення дієвого інституціонально-інфраструктурного підґрунтя забезпечення їх стійкого розвитку.

Наукові результати і висновки дисертаційного дослідження використано при виконанні наукових досліджень Одеського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету за темою «Інвестиційне забезпечення і управління капіталізацією в контексті економічної безпеки підприємств» (номер державної реєстрації 0116U005224), де автором обґрунтовано доцільність використання потенціалу малого та середнього підприємництва для подолання кризових явищ у національній економіці.

Дисертаційна робота виконана відповідно до основних положень Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні (затверджена Законом України від 21 грудня 2000 р. № 2157-III) і Стратегії розвитку малого та середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року (затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. № 504-р).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Аналіз поданої до захисту дисертації, автореферату та публікацій Фролової Наталії Львівни дозволяє дійти висновку про наукову обґрунтованість і достовірність отриманих результатів, що забезпечується за рахунок творчого використання наукових підходів, чіткого визначення об'єкту та предмету дослідження, мети і завдань дисертаційної роботи, системного вивчення та узагальнення результатів наукових розробок вітчизняних і зарубіжних фахівців в області державного регулювання соціально-економічних систем, зокрема малого та середнього підприємництва, логічного викладення і аргументованого подання отриманих наукових результатів, чіткого вибору і критичного аналізу значної кількості літературних джерел.

Наукові положення, сформульовані в дисертації, можна охарактеризувати як такі, що виконувалися з урахуванням особливостей нормативно-правового забезпечення розвитку суб'єктів господарської діяльності, використанням

фундаментальних положень економічної теорії, методів діалектики, загальнонаукових та спеціальних методів дослідження.

Висновки є логічним завершенням і загальним підсумком здійснених автором досліджень. Зміст дисертації Фролової Н.Л. свідчить про достатнє володіння автором методами економічних досліджень, що дозволило їй здійснити глибокий аналіз теоретико-методологічних положень державного регулювання малого і середнього підприємництва, зробити відповідні висновки та довести їх обґрунтованість. Дослідження насичене ілюстративним (схеми, рисунки) та табличним матеріалом, що полегшує сприйняття роботи, а також свідчить про обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, зроблених автором.

Зміст дисертації послідовно розкриває обрану тему дослідження.

У першому розділі «Тенденції державного регулювання розвитку малого та середнього підприємництва у контексті економічного зростання України» дисертантом досліджено макроекономічну динаміку розвитку країни і ідентифіковано поглиблення кризових явищ у національній економіці, що зумовлено низькою ефективністю державної політики у сфері економічного розвитку (с. 25-41). Встановлено, що ключовими напрямками державної політики економічного зростання мають стати (с. 42-44): формування сприятливого середовища для розвитку малого та середнього підприємництва; створення базису для зростання високотехнологічних конкурентоспроможних виробництв; забезпечення інтелектуально-інноваційного розвитку транспортно-логістичної системи; створення умов для реалізації експортного потенціалу вітчизняних підприємств.

Зважаючи на вагомий роль суб'єктів малого та середнього підприємництва у формуванні валового внутрішнього продукту і наповненні доходної частини державного та місцевого бюджетів, насиченні ринку товарами та послугами і задоволенні суспільних потреб, автором обґрунтовано доцільність використання потенціалу малого та середнього підприємництва в якості базису економічного зростання країни (с. 45-64).

На основі аналізу динаміки розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва виявлено, що наразі їх функціонування відбувається під впливом низки негативних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. На с. 67 (рис. 1.17) автором подано систематизацію останніх залежно від сфери і

рівня їх виникнення, а саме: загальноекономічні та політичні, інституціонально-регуляторні, фінансово-інвестиційні, інформаційно-консультативні та комунікативні фактори (зовнішнє середовище); організаційно-управлінські, фінансово-економічні, інвестиційні та інноваційно-технологічні фактори (внутрішнє середовище). Це дозволило дисертанту дійти висновку, що загрозливий вплив цих факторів в значній мірі обумовлений відсутністю ефективних інструментів державного управління суб'єктами даного сектора економіки.

Дисертантом встановлено, що загалом система державного регулювання малого та середнього підприємництва наразі пройшла п'ять етапів розвитку: 1 етап (1991-1995 рр.) – становлення нормативно-правового базису державного регулювання підприємництва; 2 етап (1996-1999 рр.) – започаткування нових підходів до державного регулювання підприємництва; 3 етап (2000-2005 рр.) – формування сучасного нормативно-правового забезпечення державного регулювання підприємництва; 4 етап (2006-2011 рр.) – реалізація якісних змін у системі державного регулювання підприємництва; 5 етап (2012 р. – по теперішній час) – започаткування системного підходу до державного регулювання і підтримки малого та середнього підприємництва (с. 70-80). Дослідження сучасної системи державного регулювання суб'єктів малого та середнього підприємництва дозволило автору визначити її основні недоліки і на основі вивчення світового досвіду реалізації державної політики у цій сфері (с. 81-91) окреслити пріоритетні заходи щодо їх подолання (рис. 1.20, с. 106).

У другому розділі *«Теоретико-методичні основи удосконалення державного регулювання малого та середнього підприємництва в Україні»* розкрито теоретичні положення державного регулювання малого та середнього підприємництва, які включають авторське розуміння змісту даної категорії з позиції системно-структурного і аналітико-результативного підходів, принципи (нормативні, загальні та специфічні) і напрями державної політики у цій сфері (с. 113-129). Зокрема основою визначення нормативних принципів стало чинне законодавство у сфері малого та середнього підприємництва. До загальних принципів автор відносить: цілеспрямованість, реальність, комплексність, системність, гнучкість, гармонійність, послідовність, узгодженість, достовірність, своєчасність. Також, визначено специфічні принципи, притаманні системі державного регулювання суб'єктів малого та середнього

підприємництва: оптимальність та досконалість вибору важелів державного регулювання; відповідність запланованих і фактично досягнутих показників ефективності реалізації державної політики у цій сфері; рівноправність доступу суб'єктів малого та середнього підприємництва до джерел ресурсного забезпечення їх розвитку; транспарентність діяльності органів державної влади і їх компетентність в питаннях розвитку суб'єктів цієї сфери; взаємна відповідальність та паритетність інтересів держави, бізнесу і суспільства щодо забезпечення стійкого розвитку малого та середнього підприємництва.

Автором доведена необхідність оцінки ефективності державної політики у сфері малого і середнього підприємництва за напрямками її реалізації з метою визначення векторів, які потребують коригування і розробки дієвих інструментів підтримки суб'єктів даного сектора економіки. Вивчення теоретико-методичних підходів до оцінки ефективності державного управління економікою, у т.ч. суб'єктами підприємницької діяльності, і здійснення їх порівняльного аналізу дозволило дисертанту удосконалити методичний підхід до оцінювання результативності державного регулювання малого і середнього підприємництва (с. 130-151), який поєднує індикатори оцінки ефективності реалізації державної політики у цій сфері на національному рівні та в розрізі її основних напрямів.

Встановлено, що обов'язковою умовою досягнення високої ефективності державної політики розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва є розроблення і використання дієвого інструментарію їх державного регулювання. З метою вирішення поставленого завдання автором запропоновано систематизацію інструментів державного регулювання суб'єктів малого та середнього підприємництва, які спрямовані на досягнення пріоритетів їх розвитку, визначених глобальними тенденціями розбудови цього сектора, і згруповані залежно від напрямів державного регулювання цієї сфери (с. 153-178).

У третьому розділі *«Інституціонально-інфраструктурний базис удосконалення державного регулювання малого та середнього підприємництва»* дисертантом досліджено позиції науковців щодо розуміння змісту таких наукових категорій як «інституціональне середовище», «інфраструктура підтримки» та «інституціональна інфраструктура» (с. 182-186). Це дозволило визначити ключових учасників інституціонально-інфраструктурного середовища розвитку малого та середнього підприємництва і окреслити їх функціональне призначення щодо активізації процесів зростання цього сектора економіки

(с. 186-195). Зважаючи на виявлені недоліки в системі інституційного забезпечення малого та середнього підприємництва, обґрунтовано доцільність удосконалення моделі інституціонального середовища розвитку суб'єктів цієї сфери на основі врахування глобальних трендів в області управління підприємницькою діяльністю, які визначили напрями співпраці інституцій державного, бізнес- та громадського рівнів, а також її доповнення інституціями координації міжсекторальної взаємодії щодо забезпечення адаптивності суб'єктів малого та середнього підприємництва до інституціональних змін у середовищі їх функціонування (с. 199-204).

Зважаючи на високий рівень централізації та бюрократизації процесів державного управління суб'єктами малого і середнього підприємництва в країні і повільні темпи реалізації реформ децентралізації цієї сфери, доведено доцільність використання потенціалу саморегулювання в процесі управління даним сектором економіки. Вивчення особливостей впровадження концепції саморегулювання, дозволило автору сформулювати підхід до організації державного регулювання малого та середнього підприємництва, який базується на залученні бізнес-асоціацій як посередницьких структур в узгодженні ініціатив держави, бізнесу і громадськості щодо формування і реалізації інструментарію активізації інноваційного розвитку і забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів малого та середнього підприємництва. Автором означено мету створення та принципи функціонування бізнес-асоціацій і розкрито їх основні завдання за такими напрямками розвитку суб'єктів цієї сфери як: регуляторно-експертний, інноваційно-технологічний, фінансово-інвестиційний, інформаційно-консультативний та науково-освітній (с. 205-222).

Доведено, що у сучасних умовах цифровізація бізнес-процесів відіграє вирішальну роль в активізації інноваційного розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва і досягненні їх конкурентоспроможності в національному та світовому бізнес-просторі. З огляду на зазначене дисертантом розкрито послідовність забезпечення цифрової трансформації малого та середнього підприємництва в межах бізнес-асоціацій і сформовано механізм реалізації цифрових ініціатив зростання даного сектора економіки (с. 222-234).

Ретельне вивчення матеріалів дисертації дає змогу зробити висновок про те, що вона є повністю самостійною оригінальною науковою працею, в якій

автор демонструє обізнаність з головних досягнень вчених у обраній галузі, розробляє теоретико-методологічний та методичний базис і надає конкретні практичні рекомендації, що дозволять якісно удосконалити процеси державного регулювання суб'єктів малого та середнього підприємництва і сформувати дієву систему їх державної підтримки.

Дисертаційна робота відповідає встановленим вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

За сукупністю та рівнем викладення наукових положень дисертаційну роботу Фролової Наталії Львівни можна оцінити як закінчене дослідження з вагомими науковими результатами, які є достатньо обґрунтованими та достовірними.

3. Наукова новизна, отримана в дисертаційній роботі

Представлена дисертаційна робота Фролової Наталії Львівни відзначається творчим характером і містить результати, що характеризуються науковою новизною. Вони полягають у такому:

- удосконалено модель інституціонального середовища розвитку малого та середнього підприємництва на основі врахування глобальних трендів у сфері управління підприємницькою діяльністю, які означили напрями співпраці інституцій державного, бізнес- та громадського рівнів, і її доповнення інституціями координації міжсекторальної взаємодії щодо адаптації суб'єктів малого та середнього підприємництва до інституціональних змін у середовищі їх функціонування (с. 199-204). Це надало змогу визначитися щодо організаційного базису активізації розвитку малого та середнього підприємництва в Україні;

- розвинуто періодизацію розвитку державного регулювання малого та середнього підприємництва, яка включає п'ять етапів, що окреслюють еволюційні зміни законодавства та інструментів державного регулювання підприємництва залежно від рівня компетентності органів влади та населення країни. Це дозволило визначити недоліки державного регулювання малого та середнього підприємництва на сучасному етапі і розкрити пріоритетні заходи щодо їх нівелювання (с. 71-80);

- удосконалено підхід до організації державного регулювання малого та середнього підприємництва, який ґрунтується на формуванні бізнес-асоціацій як посередницьких структур в узгодженні ініціатив держави, бізнесу і громадськості з питань розроблення і реалізації інструментарію стимулювання інноваційного розвитку і забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів малого та середнього підприємництва. Це дозволить покращити конкурентні переваги вітчизняних суб'єктів малого та середнього підприємництва на національному та світовому ринках (с. 217-221);

- розвинуто теоретичні положення державного регулювання малого та середнього підприємництва на основі уточнення змісту поняття «державне регулювання малого та середнього підприємництва» з позиції системно-структурного і аналітико-результативного підходів, розкриття нормативних, загальних і специфічних принципів і визначення напрямів реалізації державної політики розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва (с. 125-129). Дані положення лягли в основу побудови інструментарію державного регулювання малого та середнього підприємництва в країні;

- набула подальшого розвитку систематизація інструментів державного регулювання малого та середнього підприємництва, яка, по-перше, ґрунтується на глобальних пріоритетах розвитку малого та середнього підприємництва, а саме: забезпечення цифрової трансформації бізнес-процесів, активізація інтернаціоналізації бізнесу, формування високотехнологічного сектора, розвиток інноваційного підприємництва і стартап-компаній; і, по-друге, передбачає їх поділ залежно від напрямів державної політики в цій сфері (інституційно-правові, бюджетно-податкові, фінансово-інвестиційні, інституціонально-інфраструктурні й інформаційно-консультативні інструменти). Це дозволить сформулювати дієву систему державної підтримки розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва (с. 175-178);

- удосконалено методичний підхід до оцінювання результативності державного регулювання малого та середнього підприємництва, який передбачає розрахунок індикаторів оцінки ефективності реалізації державної політики у цій сфері на національному рівні та в розрізі її ключових напрямів. Використання заданого методичного підходу надасть можливість оцінити ефективність інструментів державного регулювання, які наразі використовуються державою, і

виділити пріоритетні важелі державної підтримки розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва (с. 140-150).

4. Практичне значення отриманих результатів дослідження

Практичне значення отриманих результатів дослідження Фролової Н.Л. полягає в тому, що розроблені в дисертації теоретико-методологічні засади, методичні підходи і практичні рекомендації можуть бути використані в процесі обґрунтування стратегічних і програмних ініціатив розвитку малого та середнього підприємництва, і дозволять покращити ефективність процесів державного регулювання суб'єктів цієї сфери.

Результати дисертаційного дослідження отримали практичне застосування. Зокрема рекомендації щодо формування інституціонального середовища розвитку малого та середнього підприємництва використано в діяльності ТОВ «Харківська роздрібна компанія» (акт впровадження № 12/11 від 14 листопада 2018 р.), інструментарій державного регулювання малого та середнього підприємництва впроваджено в діяльність ТОВ «ОА «Кобальт» (акт впровадження № 18/11 від 22 листопада 2018 р.), підхід до організації державного регулювання розвитку малого та середнього підприємництва впроваджено в діяльність ТОВ «АВАНТИС ПЛЮС» (акт впровадження № 4/12 від 6 грудня 2018 р.), методичний підхід до оцінювання результативності державного регулювання малого та середнього підприємництва застосовується в діяльності Департаменту бюджету й фінансів Харківської міської ради (акт впровадження № 54/12 від 10 грудня 2018 р.).

Теоретичні та практичні розробки, запропоновані в дисертації, використовуються в навчальному процесі Українського державного університету залізничного транспорту при викладанні дисциплін «Державне управління економікою», «Державне регулювання і планування економіки», «Державне та регіональне управління», «Конкурентоспроможність підприємства», «Основи бізнесу» і при виконанні випускних кваліфікаційних робіт магістрів, що підтверджується актом впровадження від 30 жовтня 2018 р.

Серед конкретних шляхів використання результатів дослідження можна зазначити наступні: рекомендації щодо формування інституціонального середовища розвитку малого та середнього підприємництва; інструментарій

державного регулювання малого та середнього підприємництва; підхід до організації державного регулювання розвитку малого та середнього підприємництва; методичний підхід до оцінювання результативності державного регулювання малого та середнього підприємництва.

5. Оцінка повноти викладення дослідження в опублікованих роботах

Теоретико-методологічні та методичні підходи щодо державного регулювання малого та середнього підприємництва в Україні, викладені в дисертації, знайшли достатнє висвітлення в опублікованих за темою дослідження наукових працях. За результатами наукового дослідження Фролової Н.Л. опубліковано 2 колективні монографії, 8 статей у наукових фахових виданнях, що входять до наукометричних баз даних, 1 стаття в зарубіжному науковому виданні (входить до міжнародної наукометричної бази даних Scopus), і 13 матеріалів і тез доповідей на науково-практичних конференціях. Загальний обсяг наукових праць складає 7,32 друк. арк., з яких особисто автору належить 6,45 друк. арк.

Результати, отримані в роботі, пройшли належну апробацію на науково-практичних конференціях. Опубліковані праці відображають основний зміст дисертаційної роботи.

Кількість праць у повній мірі відповідає вимогам до опублікування основних положень дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Автореферат розкриває основні положення дисертаційної роботи і відповідає її змісту та структурі. Текст автореферату не містить положень, які не знайшли відображення в дисертації.

6. Структура та зміст дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Фролової Н.Л. складається з анотації, вступу, трьох розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 318 сторінок, у т. ч. основний текст займає 212 сторінок. Матеріали дисертації проілюстровано 33 рисунками, 27 таблицями та містять 9 додатків. Список використаних джерел налічує 345 найменувань.

Логіка дисертаційного дослідження підпорядкована поставленій меті та завданням, визначає структуру роботи. Структура дисертаційної роботи узгоджена з назвою, метою та завданнями дослідження. Оформлення дисертації та автореферату Фролової Н.Л. відповідає чинним вимогам, наукові положення викладено конкретно, логічно, висновки і рекомендації ґрунтуються на результатах авторських досліджень проблеми.

Основні результати дисертаційної роботи Фролової Наталії Львівни на тему «Державне регулювання малого та середнього підприємництва: інституціонально-інфраструктурний аспект» відповідають паспорту наукової спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

7. Дискусійні положення та зауваження до роботи

У цілому позитивно оцінюючи подану до захисту дисертаційну роботу Фролової Наталії Львівни, необхідно вказати на наступні дискусійні питання щодо її змісту.

1. Аналізуючи макроекономічну динаміку розвитку країни (с. 25-44), варто було відобразити місце України в глобальних економічних та соціальних рейтингах, що дозволило б не тільки виявити прогалини в системі державного управління економікою, але й визначитися щодо пріоритетних напрямів реалізації реформ в економічній та соціальній сферах відповідно до успішного світового досвіду їх реформування.

2. У першому розділі автором проведено досить ґрунтовне дослідження тенденцій розвитку малого та середнього підприємництва в країні. Проте, на нашу думку, представлена систематизація деструктивних факторів розвитку малого та середнього підприємництва досить поверхнево враховує загрози інформаційної безпеки, які набули досить вагомого негативного впливу в епоху інформатизації та цифровізації економіки і суспільства (рис. 1.17, с. 67).

3. Розкриваючи періодизацію розвитку державного регулювання малого та середнього підприємництва в Україні (рис. 18, с. 79), дисертанту необхідно було чітко окреслити важелі державної політики, які реалізовано державою у відповідний період. Особливо це стосується сучасного етапу державного регулювання суб'єктів малого та середнього підприємництва в країні.

4. Під час обґрунтування методики оцінки результативності державного регулювання малого та середнього підприємництва (с. 140-152) автор наводить систему індикаторів оцінювання ефективності державної політики на національному рівні та в розрізі її ключових напрямів. На наш погляд, інституціонально-інфраструктурну складову варто доповнити показниками оцінки результативності функціонування громадського сектора в напрямі підтримки і стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва.

5. Досліджуючи вітчизняний досвід державної підтримки розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва в розрізі бюджетно-податкового вектору їх державного регулювання (с. 160-165), автор розкриває загальні тенденції фінансування проектів економічного розвитку за рахунок бюджетних асигнувань, а також надає статистичну інформацію щодо підтримки державою агропромислового комплексу. Робота виглядала б значно краще, якби містила більш детальний аналіз цільового фінансування розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва в країні.

6. Заслуговує уваги представлена модель інституціонального середовища розвитку малого та середнього підприємництва в країні. Однак, поза увагою залишилися особливості взаємодії визначених суб'єктів, а саме потребують уточнення інструменти і технологія їх співпраці в напрямі активізації процесів розвитку малого та середнього підприємництва.

7. Розроблений дисертантом підхід до організації державного регулювання малого та середнього підприємництва досить детально розкриває мету створення, принципи функціонування і основні завдання бізнес-асоціацій щодо стимулювання процесів розвитку суб'єктів цієї сфери. Однак, залишилися не зрозумілими особливості співрегулювання сектору малого та середнього підприємництва і роль держави у забезпеченні цих процесів.

Проте, не зважаючи на зазначені недоліки та дискусійні моменти, дисертаційна робота Фролової Н.Л. є ґрунтовною науковою працею, яка формує теоретико-методологічні і методичні засади удосконалення державного регулювання малого та середнього підприємництва в Україні. У цілому, зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку й не знижують науково-практичної цінності положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи Фролової Наталії Львівни на тему «Державне регулювання малого та середнього підприємництва: інституціонально-інфраструктурний аспект».

8. Загальний висновок до дисертаційної роботи та відповідність дисертації встановленим вимогам

В цілому, в роботі слід відзначити виконаними вимоги, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Актуальність теми обґрунтовано, мету, завдання та предмет дослідження чітко визначено. Висновки і рекомендації, які сформульовано автором, відзначаються науковою новизною і мають практичну цінність.

Належний науково-теоретичний рівень, аргументованість і достовірність отриманих висновків і рекомендацій, ступінь наукової новизни дають підстави для висновку, що дисертація Фролової Наталії Львівни на тему «Державне регулювання малого та середнього підприємництва: інституціонально-інфраструктурний аспект» відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», а її автор Фролова Наталія Львівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент

професор кафедри маркетингу,

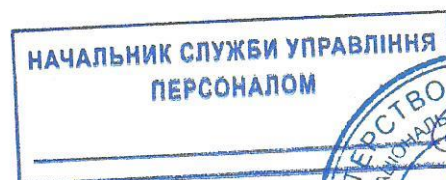
менеджменту та підприємництва

Харківського національного університету

імені В. Н. Каразіна,

доктор економічних наук, професор

Н. В. Кузьминчук

Від *сфк* отримано
спеціалізованою вченою
радою № 64.820.05
«14» *серпня* 20*19* р.
Учений секретар
Чорнобровка І. В. *фресе*